

כא (תשי"ט)

פרק י"א

18

א. אברבנאל מקשה

מה ראה מסדר הפרטיות לעשות התחלת הסדר הזה במכת ארבה, כי הנה המקום הזה אינו התחלת המכות. וזים כפי הסמנים שנתן בהם ר' יהודה דצ"ך, עדי"ש, באח"כ היה לו להתחיל בברד? ומה התחלתו בארבה??

אא נסה למצוא טלב חדש בהתפתחות העיניים במכת הארבה. כמה יש כאן חדוש לעומת המצב במכות הקודמות?

ב. סאלה בסדר עטר המכות:

אברבנאל: (בהסבירו את מבנה פרשת וארא-בא):

פרעה היה חולק על משה ובנו בשלטה שרטים: משה הניח מציאות סבה ראשונה מחויב המציאות מעצמו, ופרעה הכחיש מציאותו באמרו (טמות, ד' ב) "לא ידעתי את ה'"; והשרט הסני הוא, שמטה הנית שהאלוה מטויה בכל דרכי בני האדם ולתת לאיש כהלכיו, ופרעה כחש זה באמרו (סס, באותו פסוק) "מי ה'?" והשרט השלישי, שמטה הנית שהאלוה המטויה הוא הוא אלוהי ישראל בעל הכחות והיכולת. יכול לסנות טבעי הדברים ומחדשם בכלל ובפרט כרצונו, ופרעה יכחישו באמרו (סס, סס): "מי ה' אשר אטמע בקולו" רצונו לומר: מה יכולת יש בו שאכנע לפניו לסמוע בקולו? הנה מפני זה באו המכות מכוונות לאמת שלטת השרטים האלה: לאמת מציאות האל באו שלטת המכות הראשונות; לאמת השרט הסני, ד"ל שיש סם אלוה מטויה ומנהיג, באו שלטת המכות הסניות; - ואמנם השלטת מכות האחרונות באו לאמת השרט השלישי, והוא היותו יתברך יכול לסנות הדברים הטבעיים כרצונו.

אא התוכל להביא להסברו זה סיוע מפסוקי פרשתו ומפרשת וארא?

ג. ב. ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי... וידעתם כי אני ה'.

ספורנו: למען ידעו דורות ישראל את כל אלה וידעתם אתה ודורותיך והמצרים.

הכתב והקבלה ד"ה ולמען תספר: דוגמת מה שאמר משה לפרעה ש"י ס"ו "ולמען תספר... ואין טענו כזה שאמר ב"א א"ל בל נסתור ובפ"ב כי לסון נוכח, כי כן דרך הכתובים בהרבה מקומות (במדבר ס"ו) "ועשו להם ציצית וראיתם אותם."

- 1) באיזו מדה מאשר פסוק זה את דעת האברבנאל (סאלה א)?
- 2) מה ההבדל בין פירוטו של ספורנו לפרושיה של הכתב והקבלה?

ח ט ר ה
ירמיהו מ"ו י"ג - כ"ח

א. סאלות כלליות:

1) הרב יטכור יעקבסון בספרו חזון המקרא 101 מקדים להפסרה זו: כסם שבפרשת בא אנו מוצאים המטן המכות שהביא הקב"ה על מצרים, אשר על החילתם שמענו בפרשה הקודמת, פרשת וארא, כך גם ההפסרה לפרשה שלנו דומה מאד להפסרה של הפרשה קודמת (יחזקאל כ"ח כ"ה - כ"ט כ"א) ... בזכור כי ירמיהו ויחזקאל היו שניהם בני דור אחד בלבד.

- (א) הסבר מה הדמיון במבנה שני הפרקים?
- (ב) מהו הרעיון העיקרי בדברי יחזקאל שאינו נמצא בנבואת ירמיהו זו?
 - 1) מה הם הדמויים אליהם שדמים כל אחד משני הנביאים את מצרים?
 - 2) לדעת ההספוריונים מדבר ירמיהו בנבואותיו מרא-י"ב וכו' י"ג-כ"ח כ"ח בטני מאדעוה שונים בתולדות מצרים.
- הבא הוכחות לכך מתוך פרקנו והראה מהו אופיו הטונה של שני המאורעות עליהם מתנבא הנביא בחלק הראשון ובחלק השני של פרקנו.
- (טים לב): הדמוי של מצרים כיאור העולה לכסות ארץ נמצא בנבואה הראשונה ולא בשניה!)

ה :

בנבואה ראשונה:

ב. ערכו מן רצנה וגשו למלחמה
ג. אסרו הסוסים ועלו הפרטים
והתיצבו בכובעים
מרקו הרמחים לבטו הסריונות

ד: מדוע ראיתי
המה חתים נסוגים אחור
וזבדוה/ליוכתו ומנוס נסו
ולא הפנו?
מנור מסביב נאום ה'.

בנבואה השניה:

יד: ה' יצו במצרים והסמיעו במגדול
והסמיעו בנף ובתחפנחס
אמרו: התיצב והכן לך
כי אכלה חרב סביביך.

טו: מדוע נסחף אביריך
לא עמד
כי ה' הדפו.

(א) מה המפתיע במבנה שני הקטעים האלה?

(ב) הסבר את ההבדל שבסגנון שני הקטעים בהתאם לתשובתך לשאלה א!

ג. ט"ו מדוע נסחף אביריך לא עמד כי ה' הדפו.

1. מה משמעה של מלת 'נסחף' כאן, מה התמונה בה נראית המלחמה?

2. מהי התופעה החזונית המתמיהה בפסוקנו וכיצד יש ליטבה?

3. הידועה לך תופעה זו גם ממקומות אחרים בתורה ובנביאים?

ד. ט"ז ויאמרו: קומה ונסובה אל עמנו ואל ארץ מולדתנו מפני חרב היונה

ר"ק: הנריס במצרים מארצות אחרות, כי כשהיה רעב היו באים לגור במצרים, כי ברוב השנים יש טובע במצרים יותר מאשר בארצות אחרות, וכשיבוא הילנבוטדנצר יאמרו איט לחברו: קומה ונסובה לעמנו.

אברבנאל: הנכרים שהיו בהם, שכאו לעזרת מצרים, היו אומרים זה לזה: קומה ונסובה אל עמנו ואל ארץ מולדתנו.

התוכל להביא ראיה מתוך פרקנו עצמו שצדק אברבנאל?

ה. ט"ז: מפני חרב היונה.

הדרגום יונתן: מן קדם חרבא דסנאה, דהיא כחמר מרויא (=ניין מסכר).

ר"ק: ד"ה היונה; האונסת, כי אין מי שייעמוד כנגדה, וכן (יסע' מ"ס כ"ו) "והאכלתי את מוניך את בשרם" - אוניסין. וכן (יחזק' מ"ה ב') "לא יונו עוד נשיאי את עמי".

סד"ל: ר' עזריה מן האדומים (מאור עינים כ"א) אמר, שהוא רמז למלכות אשור ובבל, שהיה אות דגלם יונה.

1א. מה הביא את הדרגום לתרגמו בלשון זר ורחוק ולא כשטוסו, כפי שפרטו רד"ק, מלשון 'יונה'?

2אא. התוכל להוכיח שלא צדק ר' עזריה בפרוטו?

ז. כ"ז ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל
כי הנני מוסיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים
ושב יעקב וטקס וטאנן ואין מחכיד

תחומא ויצא:

א"ר ברכיה: הראה הקבה"ו ליעקב טרו של בכל עולה ויורד ושל מדי עולה ויורד ושל יון עולה ויורד ושל אדום עולה ויורד, אמר הקבה"ו ליעקב: "יעקב, למח אין אתה עולה?" באותה טעה נתירא אבינו יעקב ואמר: "כסם טיס לאלו ירידה, כך אני יש לי ירידה?! א"ל: "אם אתה עולה, אין לך ירידה!" לא האמין ולא עלה. ד"ש בן יוסינה היה דורט: (תהלים ע"ח): "בכל זאת חסאו עוד ולא האמינו בנפלאותיו". א"ל הקבה"ו: אלן עלית והאמנת (נוסח ויקרא רבה: "אלו האמנת ועליה" - וסיים לב!), לא חיתה לך ירידה לעולם, אלא הואיל ולא האמנת, הרי בניך משתעבדין בהללו ד' מלכויות בעולם הזה, א"ל יעקב: "יכול לעולם?" א"ל: "אל תירא עבדי יעקב" ואל תחת ישראל, כי הנני מוסיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים, מגליא ומאספמיא ומחברותיה. ושב יעקב - מבבל; וטקס - ממדי, וטאנן - מיון; ואין מחכידו - מאדום.

1א) מה גרם למדרש זה לדרוש את פסוקנו כנגד תולדות ישראל בכל תקופת גלותם?

(וע' רמב"ן בראשית ט"ו י"ב ד"ה והנה אימה חסכה גדולה נופלת עליו:

דרטו כו רמו לטעבוד ד' מלכויות; כי מצא הנביא בנפשו אימה,

ואחר כך בא בחסכה, ואחר כך גדלה החסכה, ואח"כ הרגיש כאלו היא

נופלת עליו כמטא כנד חכנד מסנו. אמרו: 'אימה' - זו בכל, 'חסכה'

- זו מדי, 'גדולה' - זו יון, 'נופלת עליו' - זו אדום... ע' טס)

2אא) מה בין ישראל לאומות העולם לפי מדרש זה?